

УДК 331.102.344:339.166.5(477.82)

О.С. Колтунович, аспірант

Луцький національний технічний університет

ІНТЕЛЕКТУЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджено вплив інтелектуального забезпечення інноваційних процесів на економічний розвиток регіонів. Запропоновано методичні підходи до оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів на економічний розвиток регіонів, проаналізовано їх динаміку та виділено фактори, які негативно впливають на економічний розвиток регіону. Запропоновано заходи з підвищення економічного добробуту з низьким рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів на економічний розвиток регіонів.

Ключові слова: інтелектуальне забезпечення, інноваційний процес, модернізація.

O.Koltunovich

INTELLECTUAL PROVISION OF INNOVATIVE PROCESSES IN THE REGIONS: PROBLEMS AND PROSPECTS

The influence of intellectual innovation processes of economic development regions. A methodical approach to assessing the intellectual processes of innovation in economic development of regions, their dynamics are analyzed and highlighted factors that negatively affect economic development. Some measures to improve the economic welfare of low intellectual processes of innovation on economic development regions.

Key words: intellectual provision, innovation process, modernization.

A.C. Koltunovich

ИНТЕЛЕКТУЛЬНЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ РЕГИОНОВ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Исследовано влияние интеллектуального обеспечения инновационных процессов на экономическое развитие регионов. Предложены методические подходы к оценке интеллектуального обеспечения инновационных процессов на экономическое развитие регионов, проанализировано их динамику и выделены факторы, которые негативно влияют на экономическое развитие региона. Предложены меры по повышению экономического благосостояния с низким уровнем интеллектуального обеспечения инновационных процессов на экономическое развитие регионов.

Ключевые слова: интеллектуальное обеспечение, инновационный процесс, модернизация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Прийшовши на зміну постіндустріальній фазі розвитку економіки, інноваційна фаза визначає інновації основним ресурсом та головним елементом сучасного економічного благополуччя, володіння яким визначає конкурентоспроможність суб'єктів економічної системи. На відміну від постіндустріальної економіки, заснованої на матеріальних активах і фінансовому капіталі, основу інноваційної економіки складають нематеріальні активи та її інтелектуальне забезпечення.

Все це обумовлює необхідність інтелектуалізації, що виражається не тільки в тому, що основним економічним продуктом все частіше виступає інтелектуальний продукт (ноу-хау, програмне забезпечення, методика, технологія і т.п.) і високотехнологічний продукт (частка витрат на НДДКР у продукті більше 3,5%), а й у тому, що самі підприємства стають інтелектуальними, знаменуючи розвиток нового типу господарювання – інтелектуального.

Цими обставинами зумовлюється важливість дослідження характеру і ролі інтелектуального забезпечення інноваційних процесів в регіонах в сучасних соціально-економічних умовах України (на макрорівні), а також розробки на мікро-нанорівні практико-орієнтованих моделей цього забезпечення з урахуванням наявних ресурсів у регіонах країни.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Безліч досліджень присвячені сутності економіки знань (Т. Бойделл, А. Л. Гапоненко, В. Л. Макаров, В.М. Сергеев та ін/) і трансформації, ефективність якої все більше визначається здібностями трансферу знань (Д. Белл, Л. Хансен, С.А. Дятлов, І. В. Ільїнський, І. О. Кокорев, В. І. Сігов). Зростає увага вчених до особистості підприємця як новатора, акцентується на його зростаючій важливості в умовах «конкуренції знань» (Г.Л. Азоев, Г.Б. Клейнер, Г.О. Медведєв, Ю.Б. Рубін, В.Н. Татаренко, Р.А. Фатхутдінов та ін.). Значущими для даного дослідження виявилися положення теорії розв'язання винахідницьких завдань (Г.С. Альтшуллера, І.Л. Вікентьєва, В.М. Герасимова, Б.Л. Злотин та ін.), впливу на сферу інноваційного та інтелектуального розвитку, а також дослідження в

галузі теорії розвитку творчої особистості – Г.С. Альтшуллера і І.М. Верткін.

Цілі статті. Дослідження впливу інтелектуального забезпечення інноваційних процесів на економічний розвиток регіонів та аналіз методичних підходів до оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів, аналіз їх динаміки та виділення факторів, які негативно впливають на економічний розвиток регіонів, а також розробка першочергових підходів з підвищення економічного добробуту регіонів з низьким рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Особливості сучасного стану в інноваційних процесах характеризуються розпадом наукових і науково-технічних зв'язків між регіональними, галузевими і функціональними науковими комплексами, проблематичним правовим полем інвестиційної діяльності, складністю впровадження інновацій на промислових підприємствах. Розвиток інноваційних процесів стримується відсутністю механізмів об'єднання і концентрації наявних ресурсів, їх активізації й орієнтації для розв'язання проблем у найбільш важливих напрямках розвитку суспільства. Затримка в розвитку інноваційного процесу на рівні регіону пояснюється низьким ступенем гнучкості й адаптивності підприємств до інновацій.

Під інтелектуальним забезпеченням інноваційних процесів регіонів розуміється їх спроможність здійснювати науково-інноваційну діяльність в академічному, прикладному (галузевому), вузівському, заводському секторах науки та інноваційній сфері, що функціонують на даній території. Цей процес характеризується забезпеченістю ресурсами інноваційної сфери: науковими кадрами, матеріально-технічною базою, джерелами фінансування, інформаційними ресурсами (науковою літературою, доступом в Інтернет та інші інформаційні мережі тощо), науковими школами, інтелектуальною власністю (патенти, всесвітнє визнання), наявністю прогресивних інноваційних структур (інноваційних центрів, інноваційних бізнес-інкубаторів, технопарків тощо) та результативності їх функціонування. З метою відстеження та регулювання інтелектуального забезпечення інноваційних процесів

на рівні регіону пропонується його оцінка за наступними параметрами (табл. 1).

Таблиця 1

Складові інтелектуального забезпечення інноваційних процесів

№	Коеф.	Показник
1	Fn	Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи за регіонами, осіб
2	Qdc	Чисельність докторів та кандидатів наук зайнятих в економіці України за регіонами, осіб
3	Qad	Підготовка аспірантів і докторантів, осіб
4	PPc	Підготовка і перепідготовка кадрів, тис. осіб
5	Qst	Чисельність студентів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації у розрахунку на 10 000 населення
6	Vap	Винахідницька активність працівників, зайнятих в економіці, на 10000 працюючих
7	Fnr	Фінансування наукових та науково-технічних робіт за регіонами, тис. грн.
8	Vpv	Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані власними силами наукових організацій, за регіонами, тис. грн.
9	Ozn	Основні засоби організацій, які займаються науково-технічною діяльністю, тис. грн.
10	Vrp	Використання раціоналізаторських пропозицій за регіонами
11	Rip	Реалізація інноваційної продукції за межі України, тис.грн.
12	Org	Організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи, одиниць
13	Qnr	Кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт, одиниць
14	Qp	Кількість підприємств, що виконували роботи по створенню і використанню об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій
15	Qnn	Обсяг наукових та науково-технічних робіт, тис. грн.
16	Qpp	Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, одиниць
17	Rof	Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності за джерелами та регіонами, тис. грн.
18	Rov	Розподіл загального обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності та регіонами, тис. грн.
19	Vnt	Впроваджено нових технологічних процесів, найменувань
20	Ovi	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань
21	Rin	Реалізація інноваційної продукції, тис.грн.
22	Pz	Подано заявок на видачу охоронних документів до Державного департаменту інтелектуальної власності України

Інтелектуальне забезпечення інноваційних процесів регіонів характеризує здатність регіону розвиватися в майбутньому. На його величину найбільший вплив мають фінансування науки та інновацій, чисельність наукових працівників, кількість використаних об'єктів промислової власності, кількість залучених

діючих ліцензій, активність створення нових зразків і освоєння продукції, інтенсивність винахідницької діяльності. Кількісно виміряти даний процес можна шляхом використання даних статистичної звітності.

Інтелектуальне забезпечення інноваційних процесів регіонів розглядається як динамічний інформаційний масив результатів науково-технологічних робіт, винаходів, проектно-конструкторських розробок, зразків нової техніки і продукції, що охоплює всі основні стадії науково-технологічного циклу.

Необхідна гнучка система оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів. Така система може бути побудована на основі індексної методики з врахуванням специфіки регіонів [3]. Алгоритм визначення може бути таким:

- визначаються загальні групи показників оцінки інтелектуального забезпечення для інноваційних процесів;
- визначається вагомість груп показників стосовно загальних резервів росту;
- по кожній групі визначається система аналітичних показників, що деталізують оцінку загальної групи з врахуванням специфіки регіонів;
- визначають пріоритет окремих показників у кожній групі;
- по кожному з показників здійснюється оцінка досліджуваних об'єктів;
- отримана оцінка коригується з врахуванням динаміки і тенденцій зміни показників;
- на основі значень показників і з врахуванням рейтингових значень кожного показника з кожної групи розраховується інтегральна оцінка рівня стану і розвитку.

Оцінка інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів повинна бути пов'язана з державною регіональною інноваційною політикою, метою якої є забезпечення розвитку окремих регіонів з урахуванням таких факторів, як раціональне використання різноманітних економічних можливостей кожного з них, ефект оптимальної інтеграції науки та промисловості, територіальний розподіл праці та взаємна економічна кооперація.

Комплексна оцінка інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів проводиться у випадку коли необхідно дати узагальнену порівняльну оцінку регіонів. Чим

більше показників буде використано для комплексної оцінки, тим більш об'єктивнішими будуть висновки аналізу. Але чим більше показників, тим складніші розрахунки і тим менш ефективна комплексна оцінка.

Завдання комплексної оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів – розробити узагальнюючий (синтетичний) або інтегральний показник, який вмістив би найбільш вагомі сторони цього процесу. Такий інтегральний показник дотепер не знайдений, а численні дослідження вказують на складність в його розробці. Разом з тим багатогранність інноваційних процесів не дозволяє вибрати будь-який один показник в якості інтегрального. Інший напрямок – розробка алгоритмів обчислювальних процедур, які на основі комплексу показників забезпечують однозначну оцінку інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів. Таким перспективним підходом є використання індексної методики оцінки [1]. Практичне вирішення задачі індексного підходу оцінки складається з наступних етапів:

Етап 1. Обґрунтовується система показників, за якими будуть оцінюватись результати інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів і формується матриця вихідних даних.

Етап 2. В кожному стовпці визначається максимальне значення, на яке діляться всі елементи даного стовпця. В результаті одержується матриця стандартизованих коефіцієнтів.

Етап 3. Всі елементи матриці стандартизованих коефіцієнтів підносяться до квадрата.

Якщо задача розв'язується з врахуванням різної ваги показників, тоді одержані квадрати множаться на величину відповідних вагових коефіцієнтів, які встановлюються експертним шляхом. Після цього результати додаються по стрічках і з одержаної суми визначається квадратний корінь.

Етап 4. Одержані рейтингові оцінки розміщуються згідно з ранжиром і визначається місце кожного регіону за результатами інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів.

Таблиця 2

Оцінка інтелектуального забезпечення інноваційних процесів

Регіони	Всього					
	2000	2005	2006	2007	2008	2009
АР Крим	2.15	2.13	2.12	2.07	2.21	2.15
Вінницька область	1.90	1.97	2.11	2.23	2.29	2.22
Волинська область	1.47	1.19	1.30	1.33	1.33	1.28
Дніпропетровська область	6.26	5.37	5.20	4.85	4.62	4.45
Донецька область	7.23	6.09	5.82	5.67	5.50	5.50
Житомирська область	1.87	1.73	1.65	1.65	1.56	1.53
Закарпатська область	1.00	0.84	0.97	0.98	1.00	1.07
Запорізька область	4.52	4.47	4.30	4.33	4.43	4.11
Ів.-Франківська область	2.25	2.72	2.98	2.85	3.01	3.08
Київська область	1.33	1.89	1.78	1.99	1.48	1.46
Кіровоградська область	1.69	1.67	1.47	1.78	1.61	1.62
Луганська область	3.06	3.10	3.15	3.26	3.97	3.56
Львівська область	3.22	3.09	3.08	3.40	3.45	3.51
Миколаївська область	2.19	2.20	1.98	1.92	2.02	2.14
Одеська область	2.70	2.98	3.64	3.01	2.83	2.76
Полтавська область	2.63	2.82	2.83	2.52	2.55	2.65
Рівненська область	1.41	1.65	1.69	1.76	1.78	1.74
Сумська область	2.63	2.79	2.47	2.45	2.50	2.53
Тернопільська область	2.43	2.35	2.05	2.14	2.31	2.27
Харківська область	6.64	7.14	6.90	6.89	7.02	7.52
Херсонська область	1.53	1.79	1.60	1.69	1.84	1.80
Хмельницька область	1.51	1.40	1.42	1.48	1.46	1.45
Черкаська область	1.88	1.84	1.68	1.91	1.97	1.91
Чернівецька область	1.65	1.93	1.87	1.86	1.80	1.84
Чернігівська область	1.88	1.61	1.56	1.50	1.50	1.49
м. Київ	9.84	12.02	12.44	12.61	12.25	12.39
м. Севастополь	2.50	2.61	2.52	2.29	2.28	2.29

На основі вказаного алгоритму розроблена програма із застосуванням таблиць Excel, за допомогою яких були проаналізовані складові інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів протягом 2000–2009 рр., а також визначені рейтинги окремих регіонів (табл. 2). На рис. 1. зображено рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів в 2009 році.

Рис. 1. Рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів в регіонах в 2009 році

Таким чином, на основі рейтингових оцінок інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів України можна зробити висновок, що на перших місцях в 2009 р. знаходились: м. Київ ($R_j = 12,39$), Харківська ($R_j = 7,51$), Донецька ($R_j = 5,5$), Дніпропетровська ($R_j = 4,45$) області (табл. 3).

Цей метод дає можливість порівнювати рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів, знаходити відхилення окремих показників по кожному регіону, шукати резерви росту регіонів з низьким та середнім рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів, використовувати для пошуку шляхів та нових можливостей розвитку.

Для визначення резервів росту інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів доцільно також проводити порівняння основних показників з середніми показниками по регіонах та по роках. Це можна здійснити за допомогою методу стандартизації показників.

Початковим етапом при розв'язанні цієї задачі є зведення значень усіх показників, що характеризують процес інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів, до безрозмірних стандартизованих величин. Це можна зробити кількома способами [2].

Таблиця 3

Групування регіонів за рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів в 2009 році

Значення рейтингу, R_j	Рівень	Регіони (області)
$1,000 < R_j < 3,000$	Дуже високий	м. Київ, Харківська
$0,700 < R_j < 1,000$	Високий	-
$0,400 < R_j < 0,700$	Середній	Дніпропетровська, Донецька, м. Севастополь, Запорізька, Львівська, Одеська
$0,000 < R_j < 0,400$	Низький	Волинська, Житомирська, Сумська, Закарпатська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Рівненська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська, Луганська, Полтавська, Ів.-Франківська, Тернопільська, Вінницька, АР Крим

Добуток, суму чи середнє арифметичне отриманих безрозмірних величин можна взяти як інтегральну оцінку інтелектуального забезпечення інноваційних процесів (залежно від вибраних формул стандартизації початкових даних). Хоча ці способи стандартизації показників і конструювання функцій переваги.

Для стандартизації показників використаємо найпоширеніший спосіб зведення їх до безрозмірних величин, тобто нормалізацію за середнім квадратичним відхиленням [3].

Таблиця 4

Рейтинг по відношенню до максимального значення регіону

Регіони	Всього					
	2000	2005	2006	2007	2008	2009
АР Крим	0.22	0.18	0.17	0.16	0.18	0.17
Вінницька область	0.19	0.16	0.17	0.18	0.19	0.18
Волинська область	0.15	0.10	0.10	0.11	0.11	0.10
Дніпропетровська область	0.64	0.45	0.42	0.38	0.38	0.36
Донецька область	0.74	0.51	0.47	0.45	0.45	0.44
Житомирська область	0.19	0.14	0.13	0.13	0.13	0.12
Закарпатська область	0.10	0.07	0.08	0.08	0.08	0.09
Запорізька область	0.46	0.37	0.35	0.34	0.36	0.33
Ів.-Франківська область	0.23	0.23	0.24	0.23	0.25	0.25
Київська область	0.13	0.16	0.14	0.16	0.12	0.12
Кіровоградська область	0.17	0.14	0.12	0.14	0.13	0.13
Луганська область	0.31	0.26	0.25	0.26	0.32	0.29
Львівська область	0.33	0.26	0.25	0.27	0.28	0.28
Миколаївська область	0.22	0.18	0.16	0.15	0.16	0.17
Одеська область	0.27	0.25	0.29	0.24	0.23	0.22
Полтавська область	0.27	0.23	0.23	0.20	0.21	0.21
Рівненська область	0.14	0.14	0.14	0.14	0.15	0.14
Сумська область	0.27	0.23	0.20	0.19	0.20	0.20
Тернопільська область	0.25	0.20	0.16	0.17	0.19	0.18
Харківська область	0.67	0.59	0.56	0.55	0.57	0.61
Херсонська область	0.16	0.15	0.13	0.13	0.15	0.15
Хмельницька область	0.15	0.12	0.11	0.12	0.12	0.12
Черкаська область	0.19	0.15	0.14	0.15	0.16	0.15
Чернівецька область	0.17	0.16	0.15	0.15	0.15	0.15
Чернігівська область	0.19	0.13	0.13	0.12	0.12	0.12
м. Київ	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
м. Севастополь	0.25	0.22	0.20	0.18	0.19	0.19

Розв'яжемо дану задачу з обчисленням середньоквадратичного відхилення стандартизованих показників в такі етапи:

Етап 1. В кожній графі таблиці вихідних даних визначається середнє значення показників.

Етап 2. Формується матриця нормалізованих показників, де для всіх даних знаходиться відхилення від середнього значення, після чого це відхилення підноситься до квадрата.

Етап 3. Визначається середньоквадратичне відхилення нормалізованих показників.

Етап 4. На основі матриці нормалізованих показників у кожній графі розраховується стандартизоване значення інтегральної оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів.

Використовувати добуток чи суму стандартизованих значень складових показників як інтегральну оцінку інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів можна лише у випадку, коли кожен з врахованих показників стимулюючим чином впливає на рівень розвитку цього потенціалу, тобто коли кожен з цих показників буде стимулятором [4].

Таблиця 6

Групування регіонів по відношенню до максимального рівня інтелектуального забезпечення інноваційних процесів по кожному регіону

Значення рейтингу	Рівень	Регіони
$0,000 \leq I_j < 3,500$	Низький	Київська, Вінницька, Миколаївська, Одеська, А.Р. Крим, Кіровоградська, Тернопільська, Івано-Франківська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Волинська, Житомирська, Хмельницька, Херсонська, Чернівецька, Закарпатська, Рівненська, Черкаська, м. Севастополь
$3,500 \leq I_j < 7,000$	Середній	Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Львівська
$0,700 \leq I_j < 10,000$	Високий	Харківська
$10,000 \leq I_j < 13,000$	Дуже високий	м. Київ

За допомогою даного методу з використанням таблиць Excel було встановлено місцезнаходження регіонів України по відношенню до максимального рівня інтелектуального забезпечення інноваційних процесів по кожному регіону за період 2000–2009 рр. та визначено їх кадровий резерв (табл. 4). Також з використанням таблиць Excel, відповідно до даної методики, було встановлено максимально можливий рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів по кожному регіону, який вдавалось досягнути регіону за період 2000–2009 рр. (табл. 5).

На основі отриманих результатів інтегральної оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів та їх ранжування отримуємо наступні результати (табл. 6, 7).

Таблиця 7

Групування регіонів по відношенню до максимального регіону по роках

Роки	К-сть	Регіони
2000	8	Донецька, Дніпропетровська, Волинська, Житомирська, Запорізька, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська
2005	4	Сумська, Чернівецька, м. Севастополь, Миколаївська
2006	2	Одеська, Полтавська
2007	3	Київська, Кіровоградська, м. Київ
2008	6	Вінницька, Волинська, Луганська, Рівненська, Черкаська, Херсонська
2009	4	Закарпатська, Рівненська, Івано-Франківська, Львівська

Застосування запропонованих методичних підходів, які складаються із набору 22 показників, є діючим інструментом для інвестора при виборі варіанта розміщення інвестиційних ресурсів в тому чи іншому регіоні. Вони дозволяють розглядати регіон з позицій системного підходу, так як при більш ширших інтересах інвестора система показників, яка використана в методичних рекомендаціях, може бути розширена, що є її позитивною якістю. Запропоновані рекомендації можуть бути також застосовані для оцінки виробничого, інвестиційного, інноваційного, екологічного, ресурсного потенціалів з відповідним вибором ключових параметрів [5].

Таблиця 5

Рейтинг по відношенню до максимального значення по роках

Регіони	Всього						Макс. знач.
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
АР Крим	0.97	0.96	0.96	0.93	1.00	0.97	2.21
Вінницька область	0.83	0.86	0.92	0.97	1.00	0.97	2.29
Волинська область	1.00	0.81	0.88	0.91	0.91	0.87	1.47
Дніпропетровська область	1.00	0.86	0.83	0.78	0.74	0.71	6.26
Донецька область	1.00	0.84	0.80	0.78	0.76	0.76	7.23
Житомирська область	1.00	0.92	0.88	0.88	0.83	0.82	1.87
Закарпатська область	0.94	0.78	0.90	0.92	0.93	1.00	1.07
Запорізька область	1.00	0.99	0.95	0.96	0.98	0.91	4.52
Ів.-Франківська область	0.73	0.88	0.97	0.93	0.98	1.00	3.08
Київська область	0.66	0.95	0.89	1.00	0.74	0.73	1.99
Кіровоградська область	0.95	0.94	0.83	1.00	0.90	0.91	1.78
Луганська область	0.77	0.78	0.79	0.82	1.00	0.90	3.97
Львівська область	0.92	0.88	0.88	0.97	0.98	1.00	3.51
Миколаївська область	1.00	1.00	0.90	0.87	0.92	0.97	2.20
Одеська область	0.74	0.82	1.00	0.83	0.78	0.76	3.64
Полтавська область	0.93	1.00	1.00	0.89	0.90	0.94	2.83
Рівненська область	0.79	0.92	0.95	0.99	1.00	0.97	1.78
Сумська область	0.94	1.00	0.89	0.88	0.90	0.91	2.79
Тернопільська область	1.00	0.97	0.84	0.88	0.95	0.93	2.43
Харківська область	0.88	0.95	0.92	0.92	0.93	1.00	7.52
Херсонська область	0.83	0.97	0.87	0.92	1.00	0.98	1.84
Хмельницька область	1.00	0.93	0.94	0.98	0.96	0.96	1.51
Черкаська область	0.95	0.94	0.85	0.97	1.00	0.97	1.97
Чернівецька область	0.86	1.00	0.97	0.97	0.93	0.96	1.93
Чернігівська область	1.00	0.85	0.83	0.80	0.80	0.79	1.88
м. Київ	0.78	0.95	0.99	1.00	0.97	0.98	12.61
м. Севастополь	0.96	1.00	0.96	0.88	0.87	0.88	2.61

Звичайно, до отриманих результатів необхідно ставитись як до певною мірою умовних, так само як і до отриманих при використанні в економіці статистико-математичних методів. Так, було б неправильним, порівнюючи значення рейтингових оцінок у кожному регіоні, стверджувати, що фінансова стабільність збільшилася чи погіршилася в певну кількість разів. Величини рейтингових оцінок дають нам лише загальні тенденції в зміні тих процесів, які сьогодні відбуваються у регіонах, що аналізуються. Але при використанні таких методик можна значно точніше виявити фактори, які вплинуть на зміну інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів, і вжити необхідних заходів для забезпечення їх стабільності.

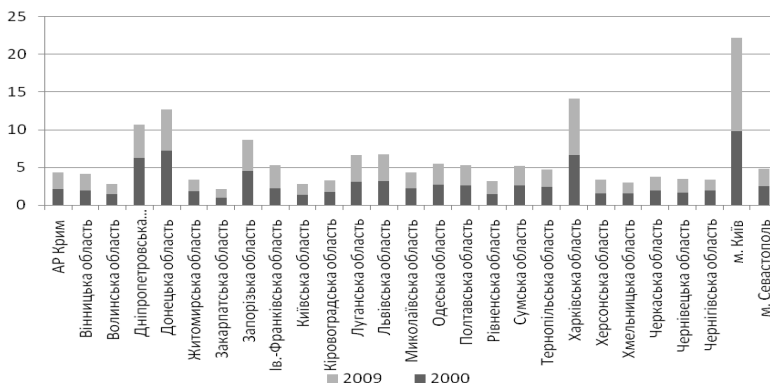

Рис. 2. Рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів в 2000–2009 рр.

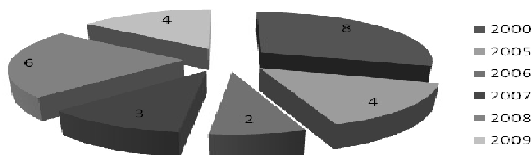

Рис. 3. Групування регіонів за рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів в 2000–2009 рр.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновки, що всі регіони країни за рівнем розвитку (тобто ефективності здійснення інновацій) можна поділити на кілька груп, зокрема:

- регіони з дуже високим рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів – ефективність у регіоні на 35–60% вища, ніж по країні у цілому;

- регіони з високим рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів – ефективність на 20–30% вища, ніж загалом по країні;

- регіони з середнім рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів – ефективність на 5–10% вища або нижча, ніж по країні у цілому;

- регіони з низькими рівнем інтелектуального забезпечення інноваційних процесів – ефективність на 15–20% нижча, ніж по країні (рис. 2, 3).

Підхід, що пропонується, формує передумови для подальшого вдосконалення самої методики, а також забезпечує можливість гнучкої модифікації системи показників. При використанні інтегрального показника оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів країни слід враховувати, що він дає лише узагальнену характеристику ефективності інтелектуального забезпечення інноваційних процесів у регіоні без врахування їхньої галузевої структури.

Водночас навіть у групах регіонів пріоритетного або високого рівня інтелектуального забезпечення інноваційних процесів окремі напрями інвестування можуть не дати високої віддачі на вкладений капітал, тоді як у групі регіонів із середнім рівнем інтелектуального забезпечення за окремими напрямками інвестування може бути досягнута висока ефективність. Аналіз взаємозв'язку інтегральної оцінки резервів інтелектуального забезпечення інноваційних процесів та інвестиційного ризику дає можливість відстежити такі залежності: чим вищий рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіону, тим вищий рівень інвестиційного ризику, а також чим більше розвинені ринкові відносини, тим більша інноваційна привабливість регіону.

У зв'язку з цим по кожній групі регіонів рекомендації можуть бути диференційовані за галузевими напрямками інновацій. Такі рекомендації щодо визначення рівня інноваційної привабливості

кожного регіону країни є лише орієнтиром для окремих інвестиційних приватних компаній і фірм, а не методом планування державних капітальних вкладень у розвиток і структурну перебудову окремих регіонів.

Крім того, результати такого оцінювання не перешкоджають приватному інвестуванню інноваційних проектів у регіонах з низькою інноваційною привабливістю. Вони лише попереджають, що інвестиційні рішення в таких регіонах мають прийматися тільки після скрупульозного оцінювання бізнес-планів інноваційних проектів щодо їхньої ефективності.

Враховуючи вищесказане, слід зазначити, що використання методів стандартизації показників дає можливість визначити рівень інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіонів і на підставі отриманих результатів зробити відповідні висновки про перспективність інвестиційних вкладень в інноваційну, наукову та освітню сферу.

Поряд з більш обґрунтованою регіональною диверсифікацією інноваційних процесів в нинішніх умовах така оцінка дає можливість: розробляти інноваційну стратегію великих компаній і фірм на тривалу перспективу, оскільки регіональні чинники мають більш стійкий характер ніж галузеві; пов'язувати стратегію з потенціалом регіональних споживчих ринків і ринків чинників виробництва, враховувати можливий період реалізації інноваційних проектів у окремих регіонах, виходячи з рівня розвитку їхньої інноваційної інфраструктури. У кінцевому підсумку це сприятиме підвищенню ефективності інноваційних процесів в регіонах країни.

Висновки. Отже, інноваційність формування інтелектуального забезпечення в умовах ринкової трансформації полягає в наступному [2, 3]:

- гнучка і адаптивна стратегія формування і розвитку інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіону;
- визнання права багатьох суб'єктів вирішувати питання відтворення інтелектуального забезпечення;
- гнучкі механізми і інноваційні технології інноваційної діяльності;
- безперервне оновлення інноваційних технологій;
- соціальна відповідальність при формуванні, використанні

і розвитку інтелектуального забезпечення інноваційних процесів в регіонах;

- постійне оновлення технологій, методів і підходів при формуванні програм економічного і соціального розвитку регіонів.

1. Буркинський Б.В., Лазарева С.В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону. – Одеса, ІПРЕД НАН України, 2007. – 140 с.

2. Н.Т. Рудь, О.С. Колтунович. Методичні аспекти оцінки інтелектуального забезпечення інноваційних процесів регіону. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 7 (26). Частина 3. – Луцьк, 2010.

3. Н.Т. Рудь, О. С. Колтунович. Методичні аспекти оцінки кадрового потенціалу підприємства. 2008. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет. Випуск 5 (18). – Ч. 2.– Луцьк, 2008. – 371 с.

4. Статистичний збірник «Регіони України» 2010, Ч.2. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2009. – С. 400–423.

5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2010. – С. 316-386.